

Ibi: *Sabbatum secundo-primum.*

12 Aded difficilis hujus verbi interpretatio sacris Interpretibus visa est, ut de ea interrogatus obiter Gregorius Nazianzenus ab Hieronymo, lepida tergiverfatione eundem, ne responderet, eluserit, sicut refert Spondan. *anno 32. num. 2.* testatus veterem esse quæstionem, in qua Authores valde inter se dissident. Ipse autem opinatur, Sabbatum secundo-primum esse diem post primam azymorum, quæ incidit in Sabbatum hebdomarium, seu communem. Azor. *d. cap. 1. vers. Nono quaritur,* sentit fuisse Sabbatum unum ex illis, quæ inter Pascha & Pentecosten præterierunt. Arboreus in *Evang. Luc. cap. 6.* opinatur fore ultimam diem Paschatis, quia omnes septem dies subsequentes festi habebantur, quare Sabbati nomen illis convenit, quorum extremum celebrius erat præcedentibus præter primum; hinc Sabbatum istud respectu primi, quoad solemnitatem erat secundum, respectu cæterorum primum; ideo secundo-primum nuncupatur. Interpretatio hæc vera videtur, nisi obstaret quod dies de qua loquitur Evangelista, incidit in tempus vellendi spicas, ut ex textu patet, quod Paschati convenire nequit, ut advertit Maldonat. *super Matth. cap. 12. in princ.* qui plures opiniones refutans resolvit Sabbatum secundo-primum dici diem Pentecostes.

Ibi: *Tertio igitur Decalogi præcepto.*

13 An sit affirmativum, vel negativum, disputat Suar. *d. lib. 2. cap. 1. num. 5.* ac tenet formaliter esse affirmativum, materialiter negativum. Idem docet Castr. Palau. *tom. 2. tract. 9. punct. 3. num. 2.* quod ita est accipiendum, ut si præceptum per se & absolute, hoc est, materialiter consideretur, negativum est, quia præcisè tantum jubet, ne aliquis profanis operis & servilibus incumbat, sicut præmissum est supra, *num. 5.* Si verò ratio habeatur ad finem præcepti, qui est cultus Dei, propter quem cessatio ab operis præcipitur, & ita formaliter intelligatur, affirmativum est, quia eò tendit, ut aliquam externam actionem in Dei reverentiam exhibeamus; sed quoad obligationem & vinculum est negativum, siquidem duntaxat tenemur vacare ab operis servilibus ex vi illius festis diebus, nec ipsum transgreditur qui cultum Deo nullum reddiderit, ut de festis Christianorum agens infra D. Covar. nos edocet, & dictum est *d. num. 5.* Judæi tamen Sabbatum sanctificabant non solum vacatione ab operis, sed etiam specialibus sacrificiis, oblationibus, & cæremoniis ex legis præscripto; quæ profestis diebus, aut aliis festis non fiebant. Cornel. à Lapide *sup. Levit. cap. 23. vers. 2. §. Nota festa,* Theatrum vitæ humanæ *lit. F. pag. 32.* de quibus Filliuc. *sup. d. cap. 1. num. 8.*

Ad Num. 2.

14 Tertium Decalogi præceptum ex parte morale est, ac ex parte cæremionale. Est morale quatenus jubet tempus aliquod in Dei cultum impendere, quia cum jure divino & naturali debeamus Deum unum per aliquos actus externos venerari, ut mox probabitur; similiter necesse est, ut tempus ad illud sacrum opus designetur, sicut ad somnum, prandium & alia, quibus præcisè indigemus ad

vitam, desideratur: hoc autem tempus decernitur per sanctificationem Sabbati, aliorumque festorum, dum prohibetur ne rebus profanis operando incumbatur; nam tacite, & virtualiter illi dies divino cultui sacrantur, licet expressim cultus non præcipiatur. Est cæremionale idem præceptum, quatenus certum tempus statuitur, nempe Sabbatum, ad vacandum Deo per cessationem ab operis servilibus, seu profanis; quia jure positivo declaratur quomodo, & quando præstandum sit, quod jure naturæ astringimur exhibere, quo nec dies, nec horæ, nec forma abstinendi ab operis præscriptæ sunt. Ita tenent Suar. *de Relig. tom. 1. lib. 2. cap. 1. num. 4. 7. cum seqq.* Azor. *d. cap. 1. vers. Hoc autem,* Lorin. *sup. Levitic. cap. 23. in argumento,* Filliuc. *sup. d. cap. 1. num. 2. & 7. cum aliis,* Fagund. in *Eccles. præcept. lib. 1. cap. 1. num. 1. Navar. in cap. Inter, num. 5. 11. quest. 5. Theatrum vitæ humanæ lit. S. pag. 3. Bassaus in Floribus Theolog. lit. F. verbo Festum 1. num. 1. In quibus hoc præceptum cæremionale fuerit, latè ostendit Suar. *sup. ex n. 8. Fagund. n. 2. Filliuc. n. 9.* Et quidem ex illis cæremionale censetur quoad diem, quoad horas, & quoad formam cessationis ab operis, quia de jure naturali nec assignatur Sabbatum ad Dei cultum, nec constituitur ut dies festus per viginti quatuor horas servetur, nec ut homines ab operis abstineant intra id tempus; quia poterat Deus in aliis cultum sibi jure naturæ debitum constituere, non in vacatione ab operis per diem certam & integram, cum sufficeret vacare per tempus omnino ad actus externos Religionis necessarium. Fagund. *ubi proximè,* Lorin. *in d. cap. 23. vers. 32. §. Ex vacatione.* Quoad cæremionalia præceptum istud cum lege Moylis expiravit, Suar. *num. 10. & 11. Filliuc. num. 10. Fagund. num. 5.* Et licet Christianorum festa ut apud Judæos per viginti quatuor horas observentur, hoc fit ex præscripto Ecclesiæ, non ex lego Moylis. Lorin. *ubi proximè.**

Ibi: *Hoc tandem morale præceptum.*

Hanc rationem reddunt Filliuc. *sup. num. 3.* & alii ubi proximè eos numero præcedenti laudavimus.

Ad Num. 3.

Præceptum de sanctificandis diebus festis, quatenus morale esse diximus, ad jus spectat naturale; quia ubi de præceptis veteris Legis agitur, illa moralia vocitantur, quæ à jure naturæ proficiscuntur, qualia sunt omnia Decalogo contenta, tertio, de quo nobis sermo est, excepto, quod partim est cæremionale, & ab aliis in hoc fecerunt, ut advertit Fagund. *sup. n. 5.* Conclusionem hanc continent Suar. *num. 1. & 2. Lorin. sup. d. cap. 23. vers. in argum.* Cornel. à Lapide. in *Genes. cap. 2. vers. 3.* Azor. *Instit. Moral. part. 2. lib. 1. cap. 2. vers. Secundo quaritur,* Navar. *sup. Filliuc. d. cap. 1. num. 7. Fagund. ubi proximè.*

Ibi: *Hæc rationi & alia accedit.*

Solo naturæ lumine quævis creatura rationalis Deum ut naturæ authorem agnoscit. Tullius *lib. 1. de legib. ibi: Nulla gens est tam fera, quæ non, etiamsi ignoret qualem Deum habere deceat, tamen habendum sciat.* Lactant. Firmian. *lib. 1. Divinarum Instit.*

Instit. cap. 2. ait, quod nemo est tam rudis, tam feris moribus, qui non oculos suos in cælum tollens, tametsi nesciat cujus Dei providentiâ regatur hoc omne quod cernitur, aliquem tamen esse intelligat ex ipsarum rerum magnitudine, nutu, dispositione, constantiâ, utilitate, pulchritudine, temperatione; neque fieri posset quin id quod mirabili ratione constat, consilio majori aliquo sit instructum. Quod fasce probat per argumenta & rationes naturales Hurtad. de Mendoza in *Metaphysic. disp. 20. de Deo, sect. 1. à principio,* Greg. Lop. in *prolog. part. 2. gloss. 1. Cevall. commun. quest. 906. num. 253. Torniel. in Annal. primord. num. 1.* Deus autem ita nosci nequit, ut ejus essentia comprehendatur, l. 1. tit. 2. part. 2. ubi Greg. Lop. *gloss. 1.* de quibus passim agunt Theologi.

Ibi: *Quod si lumine naturali unus, & verus Deus.*

17 Jure naturali homines astringimur ad unum verum Deum ut authorem naturæ aliquibus externis actibus reverendum, ac venerandum, Lactant. *lib. 4. de vera sapientia,* sic dislerit; *Hæc consuetudine gignimur, ut generati nos Deo justa & debita obsequia præbeamus, hunc solum noverimus, hunc sequamur, hæc vinculo pietatis obstricti Deo & religati sumus, unde ipsa religio nomen accepit.* Suar. *de Relig. tom. 1. lib. 1. cap. 1. num. 7.* hæc profert; *Creatura rationalis per naturale debitum, & inditam propensionem ligata est ad colendum unum authorem suum.* Idem probat lex 2. ff. de justit. & jur. lex 2. ibi: *E toto si non los omes tenidos de loar à Dios, tit. 1. p. 1. l. 4. in princ. tit. 2. p. 2. Cevall. d. q. 906. n. 107. & 252.*

18 Ad hunc igitur cultum Deo reddendum eodem jure naturali desideratur tempus aliquod decerni, quo actibus externis in Dei obsequium vacare possimus. Salian. *Annal. tom. 1. anno 1. die 7. n. 4.* Suar. *sup. lib. 2. cap. 1. num. 1. Lorin. super Levitic. cap. 23. in argum.* Azor. *Instit. moral. part. 2. lib. 1. cap. 2. vers. Secundo quaritur,* Filliuc. *d. cap. 1. n. 4.* Fagund. *sup. cap. 1. num. 5.* injuncta ab operis profanis ac servilibus cessatione, quia ea est hominis conditio, ut convenienter divino cultui incumbere non valeat, nisi à cæteris abstineat. Suar. *dict. cap. 1. num. 1. & 4. Lorin. ubi proximè,* Azor. *d. cap. 2. vers. Hoc autem,* ubi observat apud omnes Gentes, quoties dies festi in honorem Dei constituuntur, indicit vacationem ab operis forensibus ac non sacris, sicut supra de Romanis prænotavimus. Turcæ tamen etsi diem Veneris festum habeant, & ad sua templa convenienter cultus reddendi gratiâ, ab operis tamen aliis non abstinent. Theatrum vitæ humanæ *lit. M. pag. 184.*

Ibi: *Hæc ratione gentes, quæ demonum illusionibus.*

19 Ita observat Azor. *ubi proximè,* ac de falsa Ethnicorum religione plura apud Rosin. *de antiq. Roman. lib. 4. cap. 3. cum seqq.* ubi de Romanarum superstitioso cultu; de aliis etiam Theatrum vitæ humanæ *lit. E. pag. 370. cum seqq.* De Gentilibus ita notabiliter D. Hieron. *sup. psal. 95. loquitur: Gentes licet lapides & ligna venerentur, tamen intelligunt aliquid majus esse quam ipsi sunt, & in errore suo indicant se habere sapientiam. Nulla gens est, quæ naturaliter non intelligat esse Deum: de-*

nique Gentiles idola colunt. Sed si forte rixam fecerint, & si forte juramentum aliquod inter ipsos venerit, non dicunt: Lapidem istum vident, Ligna vident; sed Deus videt, & Deus audit. Unde licet Gentiles animalia, lapides & ligna cæremoniis, & sacrificiis venerentur, existimant se vero Deo cultum exhibere, ad quod naturaliter impelluntur.

Ad Num. 4.

Festorum dierum observatio est de jure Divino Evangelico, quia tertium Decalogi præceptum, quatenus jubet Deo cultum debitum exhiberi, cum sit morale, & naturale, cum lege veteri extinctum non est, imò lege Evangelica approbatum. Suar. *d. lib. 2. cap. 1. num. 11. Azor. d. lib. 2. cap. 1. vers. Secundo quaritur,* Filliuc. *sup. cap. 1. num. 10. & 11.* ubi probat, esse conveniens, ut festa post legem Gratiæ observentur. Fagund. *suprà, num. 4. & 5. Bassaus sup. num. 4. Parlador. quotidian. lib. 2. cap. fin. part. 5. §. 4. a num. 5.* Ratio tradita à D. Covar. ab omnibus redditur, quoniam præcepta legis Moylis cæremionalia, lege Evangelica superveniente expirarunt: moralia seu naturalia permanferunt, astringuntque Christianos, non ex vi legis illius, sed juris naturalis, de quo supra, *lib. 1. cap. 17. n. 8. & 9.*

Ibi: *Siquidem lex Evangelica continet.*

Vide quod notatum est supra, *d. cap. 17. n. 33.*

Ibi: *Hinc deducitur vera interpretatio.*

De interpretatione textus in *cap. Licet, de feriis 21.* latè Fagund. in *præcepta Eccles. lib. 1. cap. 1. n. 8. cum aliis,* ultra eos, quos cumulat Barbola in *collect. ad illud cap. num. 1. & 2.* ibi enim Pontifex Sabbati sanctificationem non probat, quæ damnatur in *cap. Pervenit, de consecrat. distinct. 3.* sed diei septimi observationem, quæ apud Christianos ex Apostolorum institutione est Dominica: nam quoad certum diem id præceptum fuit cæremionale: at quatenus jubet aliquo tempore cultum Deo reddendum, est morale, de quo supra, *num. 14.*

Ad Num. 5.

Cum jure naturali homines cultum reddere Deo teneantur, nulla humana potestas eos à tali obligatione eximere valebit. Suar. *de Religione, tom. 1. lib. 1. cap. 14. num. 7. Azor. part. 2. lib. 1. cap. 2. vers. Secundo quaritur,* Filliuc. in *Decalog. fact. 27. cap. 1. num. 2.*

Ibi: *Qui tamen dies, & quot sint.*

Poterit Pontifex statuere, ac immutare circa dies, quibus Deus colendus sit, decernens quot, & qui, ac qualiter observandi sint, necnon quomodo quieti & otio vacandum, abstinentumque ab operibus servilibus; quia hæc omnia juris naturalis non sunt. Suar. *sup. lib. 2. cap. 1. num. 9. Lorin. sup. Levit. cap. 23. vers. 32. §. Ex vacatione,* Filliuc. *ubi proximè.* Nec inspecto jure naturæ opus est, ut per tempus aliquod cessetur ab operibus profanis, nisi quatenus præcisè ad exhibendum Deo debitum obsequium desideretur, nec

nec dies integros divino cultui sacrare, sed sufficerent horæ aliquæ. Suar. & alii proximè laudati. Sic dies Sabbati commutata est in Dominicam jure humano, quanvis Deus illud sanctificari jussit; nam etsi fuerit juris divini, cum positum foret, potuit abrogari. Fagund. d. cap. 1. num. 1. Cornel à Lapide in Genes. cap. 2. vers. 3. Theat. vitæ hum. lit. S. pag. 1. & 3. Idè autem sublata est observatio Sabbati ex instituto divino per jus humanum, quia præceptum illud Deus injunxit pro tempore legis Moysis, quod hac abolita expiravit. Suar. d. lib. 2. cap. 3. num. 10. & non solum dies Sabbati translatus est in Dominicam, sed & aliquantulum immutatus tam circa ritum & observationis modum, quam circa finem, & intentionem, ut ostendit Torniel. in Annal. princip. die 7. n. 2.

Ibi: Hujus assertionis prior pars ex eo constat.

24 Ratio conclusionis traditæ supra, num. 22. est quia præceptum de colendo unum Deum, est juris naturalis, ut asserimus num. 14. ac divini ex lege Evangelica, in quibus Pontifex aliquid immutare, aut dispensare nequit. Suar. d. tom. 1. lib. 1. cap. 14. num. 7. Azor. part. 2. lib. 1. cap. 2. vers. Secundo queritur, & lib. 14. cap. 18. vers. Secundo queritur, cum seq. & plures quos dedimus supra, lib. 3. cap. 1. num. 189. ubi latè.

Ibi: Ergo cum præceptum juxta sensum hujus conclusionis.

Vide supra, num. 14. & 23.

Ibi: Posterior conclusionis pars.

25 Ratio conclusionis positæ num. 23. est quia cum omnia festa, quibus Christiani Deo cultum exhibemus, sint Jure Ecclesiastico instituta, ut videre est apud Suar. d. lib. 2. cap. 4. cum seqq. Azor. d. cap. 2. per tot. Filliuc. sup. cap. 2. cum aliis, Theat. vitæ humanæ lit. F. pag. 34. cum aliis, poterunt à Pontifice regulariter abrogari, ac reformari, modò tempus decernatur ad cultum divinum. Azor. d. cap. 2. vers. Secundo queritur, Filliuc. d. cap. 1. num. 2. Summus enim Pontifex abrogare potest quicquid est de Jure Ecclesiastico, & positivo. Suar. lib. 1. cap. 14. num. 1. Azor. ubi proximè. Quæ sic debent exaudiri, ut infra de die Dominica asserendum erit.

Ad Num. 6.

26 Plura de diei Dominicæ festivitate, prærogativis, ac veneratione memoriæ prædidere Suar. Religione, tom. 1. lib. 2. cap. 3. ex num. 7. & cap. Azor. d. cap. 2. per tot. Filliuc. sup. cap. 2. Fagund. in præcepta Eccles. lib. 1. cap. 3. à princip. Theat. vitæ hum. sup. pag. 34. & lit. D. pag. 119. Spondan. anno 58. num. 35. Ex quibus nonnulla his, quæ D. Covar. fusè expendit, pro diei Dominicæ commendatione erunt adjicienda.

27 In primis supponendum est, hanc diem in omnibus Ecclesiæ festivitatibus primatum obtinere, ut testantur D. Hieron. sup. Marc. cap. 16. in hæc verba: Post Sabbata tristitia felix irradiat dies, quæ primatum in diebus tenet, luce prima in eo lucecente, & Dominio meo cum triumpho resurgente, & dicente: Hæc est dies, quam fecit Dominus, exul-

temus, & lætemur in ea. Euseb. lib. 4. de preparat. Evangel. cap. 18. sic fatur: Is unus est, solus revera est proprius, ac Dominicus dies, & melior est aliis innumerabilibus diebus, sive qui communitè intelliguntur, sive qui à Moysè in solemnibus, & noviluniis, & Sabbatis lege sanciti sunt. Observat Suar. d. cap. 4. Spondan. in Epitome Annal. anno 58. num. 35. quia in ipsa, ut alibi dictum est, Dominica Resurrectio recolitur singulis hebdomadis, & hic dies sacratus est S. Trinitati. Suar. c. 3. n. 16. eumque diem Deus pluribus prærogativis tempore legis naturæ, Mosaicæ, ac post suum adventum insignivit, quo Orbem condidit, manna Hebræis primò pluere fecit, rubrum mare dividi jussit, ut illi sicis vestigiis transgredere: natus, circumcisus ac baptizatus est, primum edidit miraculum in Cana Galilææ, benedixit panes quibus quinque millia hominum saturavit, ingressus est cum triumpho Hierosolimam: eadem die missus est Spiritus sanctus, & Apostoli ad Evangelium annunciantum divisi sunt: ob quas prærogativas, & maximè quia Christus Dominico resurrexit die, festum Sabbati, quod apud Hebræos primum, solemnissimè fuit, in Dominicam est ab Apostolis translatum, de quibus latè Suar. d. cap. 3. ex num. 11. Filliuc. d. cap. 1. num. 21. Azor. sup. cap. 2. vers. Quarto queritur, Fagund. cap. 3. à princip. Theatrum vitæ humanæ sup. ob cujus excellentiam sicut in lege veteri omnes dies festi Sabbati appellatione continebantur, ut præmissum est supra, num. 9. & 10. ita nunc Dominica dies omnes complectitur Christianorum festivitates, cap. 1. de feriis, Fagund. d. cap. 1. num. 7. Azor. part. 1. lib. 7. cap. 1. vers. Tria verò.

Ibi: Cujus probationi illud potissimè suffragatur.

28 Diem quam Judæi primam Sabbati nuncuparunt, quia Dominus illa resurrexit, ab Apostolis Dominica vocata est, & divino cultui sacrata, ut præter omnes prælaudatos observat ex Baron. Spondan. in ejus Epitome, anno 34. num. 52. & anno 58. n. 35. ubi pluribus comprobat. Parlador. quotidianar. lib. 2. cap. fin. part. 5. § 4. num. 7. quæ dies lucis, & dies panis olim vocabatur, Spondan. d. num. 35.

Ibi: Diem Solis Tertullianus intellexit.

De nominibus dierum hebdomadis sic Aufonius ædyllo 15. cecinit:

Nomina, quæ septem vertentibus apta diebus
Annus habet, totidem errantes fecere planeta,
Quos indefessa volvens vertigine mundus
Signorum obliqua jubet in statione vagari.
Primum, supremumque diem radiatus habet Sol,
Proxima fraterna succedit Luna corona.
Tertius assequitur Titania lumina Mavors.
Mercurius quartus sibi vindicat astra diei.
Inlustrant quintam Jovis aurea sidera zonam.
Sexta saluigerum sequitur Venus alma parentem.
Cuncta supergrediens Saturni septima lux est.
Octavum instaurat revolvibilis orbita Solem.

Idem observat Cornucop. de ling. Latina, col. 637. num. 30. & 40. & prius col. 114. n. 40. ait, diem Solis nunc Dominicam nuncupari. Spondan. an. 321. num. 6.

Ibi:

Ibi: Nec quicquam oberit, quod auctoribus Eusebio.

29 Anno Christi 321. Sylvestri Pontificis 8. Constantini Imper. 16. hic Imperator sancivit, ut dies Dominica cunctis tam Christianis, quam Ethnicis feriata esset: quæ constitutio est lex 1. de feriis, C. Theodos. Ita Spondan. post Baron. an. 321. n. 6. Hujus constitutionis simul & alterius, quam de feriando die Dominico edidit Imperator Leo anno 469. meminerunt Fagund. sup. cap. 3. n. 1. Theat. vitæ hum. lit. F. pag. 39. & 40. Baron. Annal. tom. 6. anno 469. Ex quibus ille ait, quod D. Covar. in presenti; quia multò ante Constantinum dies Dominica Deo dicata fuit, à tempore scilicet Apostolorum, à quibus hoc festum institutum esse, concors est omnium sententia, cui subscribitur ultra nuper adductos Bassæus in Floribus Theolog. tom. 1. verb. Festum 1. n. 2. Castro Palao tom. 2. tract. 9. de observ. festor. punct. 1. n. 2. & 4. Trullench in Decal. tom. 1. lib. 3. cap. 1. dub. 1. n. 4. Barbosa in collect. ad cap. 1. n. 2. de feriis, Theatrum vitæ hum. lit. F. pag. 34. Cornel. à Lap. in Genes. cap. 2. vers. 3. Fuit tamen lex Constantini utilis ac necessaria, tum ut à Christianis exactius Dominica celebraretur, tum ut Gentiles, qui Ecclesiæ instituto non astringebantur, sacrum diem feriant, quod Imperator jure præcepit, sicut paulò superius adnotavimus ex Spondano.

Ibi: Quod hic dies sit nostræ resurrectionis significatio.

Vide etiam Aug. Barbosa ubi proximè, & ceteros cum eo allegatos, qui de excellentiis diei Dominicæ haud pauca recensent, de quibus supra, num. 27.

Ibi: Et Justinus Martyr in questionibus.

30 Hujus libri inscriptio est Centum quadraginta sex questiones, & exorditur ita: Unde principium est. Sixt. Senens. in Biblioth. Sanctæ, lib. 4. verb. Justinus, ubi ait opus illud non esse Justinum, quia citat Authores qui post auctoris obitum floruerunt, cujus styli observat non abnilem esse questionum Theodoret in Octateuchum. Bellarmin. etiam de Scripturib. Eccles. fac. 2. verb. Justinus, eadem ratione motus ambigit an fuerit auctor Justinus. Sed hoc argumentum non omninò convincit, potuerunt enim quæstiones illæ à B. Justino fuisse elaboratæ, & ab alio recentiorum auctoritatibus illustratæ, quod in hoc Variarum opere non semel reperitur, ubi laudantur authores D. Covar. tempore posteriores, ut Anton. Gomezius, Guttier. & alii, qui à Cornelio Brederodio additi sunt, sicut in prima voluminis pagina prænotatur.

Ad Num. 7.

31 Ritus perantiquus fuit in Ecclesia, ne in quibusdam præcipuis festivitatibus, ac intra certa tempora, in earum honorem genua publicè flecterentur: privatim tamen ex devotione flexis genibus orare non vetabatur. Azor. p. 2. lib. 1. cap. 2. vers. Quinto queritur, Card. Baron. Annal. tom. 1. anno 58. & ibi Spondan. n. 44. qui ab eo anno morem istum ex Ecclesiæ instituto incepisse testantur. Barbosa. in cap. 2. num. 4. de feriis.

D. de Faria Novæ Addit. ad Covar.

Ibi: Quibus omnibus diligenter observatis.

Post diffusam nimis digressionem D. Covar. ad scopum pervenit, ad eam nempe quæstionem, quam supra, n. 6. excitaverat, num observatio diei Dominici Juris Divini sit, vel positivi, & Ecclesiastici: quam ut compendio absolvamus, sunt aliqui, nec plures, in quibus est Parlador. ubi supra, qui asseverant hanc festivitatem ad jus divinum spectare: qui illi sint, referunt omnes ferè, quos pro contraria opinione jam expendimus.

Sed festum diei Dominicæ esse de jure humano & canonico, ut verius tenendum est cum communi, maximè Theologorum consensu, quæ fundamenta propriæ opinionis perhibent, ac oppositæ rationes elidunt, asserentes, improprie ab adversariis jus divinum appellari, quod à lege veteri aliquo modo originem ducit, cum dies Dominica subrogata fuerit loco Sabbati, quod à Deo sanctificari jussum est. Ita tenent Suar. de Relig. tom. 1. lib. 2. cap. 3. nom. 8. Bassæus, Castro Palao, Trullench, Barbosa ubi sup. idem Barb. in cap. Licet, num. 2. de feriis, Azor. d. lib. 1. c. 2. vers. Secundo queritur, Navar. in Manuali Latino, cap. 13. num. 1. Filliuc. in Decalog. tract. 27. cap. 2. n. 15. & 16. Fagund. in Ecclesia præcept. lib. 1. c. 3. num. 3. Turcrem. in cap. 1. de consecrat. dist. 3. Archidiacon. in cap. Jejunia, de consecrat. dist. 3. nec D. Covar. etsi non palam loquutus sit, ab hac sententia omninò dissentit.

Quæ admittit opinione, queritur an Pontifex possit festum diei Dominicæ abrogare, decernens aliàs diem alium, quo singulis mensibus, vel hebdomadis cultus Deo naturaliter debitus penderetur: Et utriusque præcedentis quæstionis Authores conveniunt in hoc, ut nullo modo possit Papa festum diei Dominicæ tollere, diversa tamen ratione; nam qui sentiant esse de jure divino, consequenter inficiantur existere humanam potestatem, quæ adversus illud quicquam statuere possit; qui verò communitè tenent esse de jure Ecclesiastico, aiunt posse quidem de absoluta potestate Pontificis diem Dominicam abrogari, cum ille sit supra omne jus humanum; præctice tamen & moraliter id fieri impossibile esse, quia erraret Papa gravissimè tollendo præceptum de sanctificatione tantæ diei, quæ ab Apostolis instituta est, ac semper in Ecclesia solemniter observata: maximè cum Deus hanc diem tot miraculis, ac beneficiis in nos collatis ad sui cultum prædestinaverit, ut supra ostensum est: in quem errorem incidere Pontificem Spiritus sanctus non sinet, siquidem agitur de re ad mores universæ Ecclesiæ attinente, in quo errare non posse compertum est, sicut ex pluribus tradidimus supra, lib. 1. cap. 10. num. 47. Ita sentiunt D. Covarruv. hic, Suar. dicto capite 3. num. 9. Filliuc. d. cap. 2. num. 17. Vide infra, num. 36.

Similiter quanquam regulariter consuetudo legitimè præscripta festos dies inducat, & abroget, Bassæus sup. num. 4. sicut & potest formam jure statutam circa festorum observationem variare, cap. 2. de feriis, ubi Barbosa in collectan. nihilominus diem Dominicam ut festum non servari, nulla consuetudo efficere valebit: tum quia foret irrationabilis, & potius corruptela, ex rationibus pronuper expensis, quæ nullius roboris est, c. fin. de consuet. ubi notatur: tum quoniam opponeretur

Sf. Aposto